

بررسی ارتباط موفقیت تحصیلی دانشجویان با منبع کنترل (درونی - بیرونی)

زهره سلملیان^{۱*}، احسان کاظم نژادلیلی^۲، بهاره غلامی چابکی^۳

تاریخ دریافت مقاله: ۹۴/۱۰/۲۴

تاریخ پذیرش: ۹۵/۰۱/۲۹

چکیده

مقدمه: موفقیت تحصیلی از دیدگاه‌های مختلف مورد بررسی قرار گرفته است اما یکی از مهم‌ترین عوامل موثر بر موفقیت تحصیلی ویژگی‌های شخصیتی افراد است. این مطالعه با هدف تعیین ارتباط موفقیت تحصیلی با منبع کنترل (درونی - بیرونی) در دانشجویان انجام شد.

روش‌ها: این مطالعه توصیفی - مقطعی در بین ۳۳۰ دانشجوی دانشکده‌های پرستاری و مامایی و پیراپزشکی لنگرود از طریق نمونه‌گیری در دسترس در سال ۱۳۹۳ انجام گرفت. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه مقیاس منبع کنترل جولیان راتر و موفقیت تحصیلی دانشجویان بود. داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی کای دو، آنالیز واریانس یک‌طرفه، پی‌رسون، توکی و t-test با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که از دانشجویان مورد مطالعه ۲۰/۹ درصد مذکر با میانگین معدل $15/87 \pm 1/69$ و ۷۱/۹ درصد افراد مونث با میانگین معدل $16/8 \pm 0/97$ و ۵۵ درصد با منبع کنترل بیرونی و ۴۵ درصد با منبع کنترل درونی بودند. نتایج نشان داد که ضریب همبستگی بین معدل با منبع کنترل از لحاظ آماری رابطه معنی‌دار وجود ندارد ($R=0/351$ ، $P>0/05$). اما نتایج بیانگر آن بود که افراد با منبع کنترل بیرونی از میانگین معدل بالاتری برخوردارند. بین جنسیت، تحصیلات مادر و رضایت‌مندی از محیط رشد و تربیت با معدل به ترتیب ($P=0/001$)، ($P=0/027$) و ($P=0/002$) رابطه معنی‌داری وجود داشت.

نتیجه‌گیری: اکثر دانشجویان از موفقیت تحصیلی برخوردار بودند. اما دانشجویان با منبع کنترل بیرونی، مونث، دارای مادران تحصیل کرده و وجود رضایت‌مندی از محیط رشد و تربیت خانوادگی میزان موفقیت تحصیلی بالاتری نسبت به سایر دانشجویان داشتند. **کلید واژه‌ها:** موفقیت تحصیلی، کنترل درونی - بیرونی، دانشجویان

مقدمه

دانشگاه‌ها به عنوان مراکز تولیدکننده علم و فرهنگ و تربیت متخصصان مورد نیاز کشور، به‌طور قاطع، خاستگاه بسیاری از نوآوری‌ها و خلاقیت‌ها برای حل مسائل روز جامعه هستند. با توجه به حساسیت شغلی بسیار بالای گروه‌های علوم پزشکی، به دلیل ارتباط مستقیم با جان انسان‌ها و سلامتی جامعه، اهمیت توانمندسازی آن‌ها دوچندان می‌شود و هر عاملی که بتواند این توانمندی را افزایش دهد از اهمیت بالایی برخوردار است (۱). توانمندسازی از طریق آموزش به‌طور کلی تحت تاثیر پنج عامل: فراگیر، آموزش‌گر، برنامه، تجهیزات و محیط آموزشی است که هر یک از عوامل مذکور دارای ویژگی‌هایی هستند که می‌توانند در موفقیت تحصیلی و یادگیری دانشجویان تاثیرات متفاوتی داشته باشند (۲).

از طرف دیگر، موفقیت تحصیلی دانشجویان، یکی از شاخص‌های مهم در ارزیابی نظام آموزش عالی است و تمام کوشش‌ها و کشش‌های این نظام، در واقع برای پوشاندن جامعه عمل به این امر است. به عبارتی، جامعه و به‌طور ویژه آموزش عالی نسبت به سرنوشت فرد، رشد و تکامل موفقیت‌آمیز وی و جایگاه او در جامعه، علاقمند و نگران است و انتظار دارد فرد در جوانب گوناگون اعم از ابعاد شناختی و کسب مهارت و توانایی و نیز ابعاد شخصیتی، عاطفی و رفتاری آن چنان که باید، پیشرفت و تعالی یابد (۳). عوامل موثر بر موفقیت تحصیلی چند بعدی است که تقریباً به رشد اجتماعی، سیاسی، فرهنگی، شناختی و عاطفی دانشجویان بستگی دارد. بسیاری از محققان بر تاثیر توانایی‌های ذهنی و شناختی بر پیشرفت تحصیلی تأکید دارند اما باید دانست تنها توانایی‌های ذهنی عامل مؤثر بر موفقیت تحصیلی نمی‌باشد، بلکه عوامل دیگری تاثیر دارند (۴).

نویسنده مسئول: زهره سلملیان، گروه پرستاری (آموزش بهداشت)، دانشکده پرستاری و مامایی و پیراپزشکی شرق گیلان، دانشگاه علوم پزشکی گیلان، لنگرود، ایران salmalian2009@gmail.com
احسان کاظم نژادلیلی، گروه پزشکی اجتماعی، مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی موثر بر سلامت، دا، دانشگاه علوم پزشکی گیلان، رشت، ایران
بهاره غلامی چابکی، دانشجوی phd آمار زیستی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

رابطه دانشجویان با دانشگاه خود را تحت تأثیر قرار می‌دهد. دلیل سوم، منبع کنترل و باورهای انگیزشی می‌تواند شوق و اشتیاق دانشجویان را به ادامه تحصیل تحت تأثیر قرار دهد. با توجه به این نکته مهم، شناسایی متغیرهای پیش‌بینی‌کننده موفقیت تحصیلی یکی از موضوع‌های اساسی در این عرصه است (۱۹). در این راستا این مطالعه با هدف تعیین ارتباط موفقیت تحصیلی با منبع کنترل در دانشجویان دانشکده‌های پرستاری - مامایی و پیراپزشکی لنگرود در سال ۱۳۹۳ انجام گرفت.

روش‌ها

این مطالعه توصیفی - مقطعی در بین دانشجویان دانشکده‌های پرستاری - مامایی و پیراپزشکی لنگرود از طریق نمونه‌گیری در دسترس در سال ۱۳۹۳ انجام گرفت. جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان شاغل به تحصیل (۱۰۱۴ نفر) بود که با استفاده از فرمول کوکران حجم نمونه ۳۳۰ دانشجو در این مطالعه مشخص شد. معیار ورود به مطالعه دانشجوی شاغل به تحصیل، ترم سه به بالا و عدم سابقه مشروطی و معیار خروج از مطالعه، دانشجوی مهمان و عدم تکمیل پرسشنامه بود. ملاک موفقیت تحصیلی در این مطالعه، نداشتن سابقه مشروطی و میانگین معدل دو ترم گذشته دانشجوی (بیشتر از ۱۵ دارای موفقیت و کمتر از آن فاقد موفقیت تحصیلی) در نظر گرفته شد (۲۰). میانگین معدل دو ترم دانشجویان با استفاده از شماره دانشجویی و با همکاری واحد آموزش حاصل گردید.

ابزار گردآوری اطلاعات در این پژوهش پرسشنامه‌ای شامل دو بخش اطلاعات جمعیت شناختی از قبیل شماره دانشجویی، سن، جنس، رشته تحصیلی، وضعیت تاهل، میزان درآمد خانواده، تحصیلات پدر و مادر، شغل پدر و مادر، محل اقامت، میزان علاقه به رشته و میزان رضایت از محیط تربیت خانوادگی و آزمون استاندارد شده مقیاس منبع کنترل راتر (Rotter) یا منبع کنترل درونی بیرونی راتر بود. راتر این مقیاس را به منظور ارزیابی منبع کنترل به عنوان انتظارات تعمیم‌یافته تهیه کرد که به سنجش ادراکات فرد از منبع کنترل می‌پردازد و همچنین تفاوت‌های فردی را در زمینه اسناد و تجارب ادراکی شخصی آشکار می‌سازد. این مقیاس از ۲۹ سؤال تشکیل شده که ۶ سؤال (۱۹، ۲۴، ۲۷، ۱۴، ۱۸) خنثی بوده که منظور از آزمودن را برای آزمودنی پوشیده نگه می‌دارند. هر سوال از پرسشنامه دارای دو جمله به صورت A و B بود که در آن یک عقیده و باور درونی در برابر یک عقیده و

یکی از مهم‌ترین عوامل موثر بر موفقیت تحصیلی ویژگی‌های شخصیتی افراد است و یکی از وجوه قابل مطالعه و مهم شخصیت بررسی مکان کنترل (درونی - بیرونی) در افراد می‌باشد (۵). این موضوع یکی از مفاهیم ویژه و پراهمیت در نظریه یادگیری اجتماعی راتر (Julian Rotter) است (۶). مقیاس منبع کنترل، برای نخستین بار توسط راتر مطرح شد (۷). وی عقیده دارد مکان کنترل به این معناست که شخص تا چه اندازه باور دارد که می‌تواند بر زندگی خود اثر داشته باشد. این مفهوم دارای دو بعد کنترل درونی و بیرونی است. بنابر فرضیات راتر افرادی که دارای کنترل بیرونی هستند، دارای ادراک مثبت و یا منفی از حوادث و رویدادهایی هستند که ارتباطی با رفتار فرد ندارد و وراى کنترل فردی است (۸). همچنین تصور می‌کنند که دریافت تقویت وابسته به مردم دیگر، تقدیر و یا شانس است و تقویت (موفقیت) توسط مردم دیگر کنترل شده و آن‌ها در مقابل این نیروهای بیرونی ناتوانند (۹، ۱۰).

در بعد دیگر، منبع کنترل درونی نتیجه ادراک مثبت یا منفی از رویدادها می‌باشد که تحت تأثیر کنترل فردی است (۱۱). افراد با منبع کنترل درونی در تکالیف خود عملکرد بهتری دارند، کمتر تحت تأثیر نفوذ دیگران قرار می‌گیرند، برای مهارت‌ها و پیشرفت‌های خود ارزش والاتری قائل‌اند، برای قبول مسئولیت اعمال خود آمادگی بیشتری دارند و از بهداشت روانی بهتری برخوردارند (۱۲). بنابراین در می‌یابیم که منبع کنترل درونی - بیرونی یک بعد شخصیتی است و به‌طور کلی بیشتر مردم بین این دو حد افراطی قرار می‌گیرند. تحقیقات مختلف نشان داده‌اند که بیرونی بودن افراطی در شکل درماندگی آموخته شده و پرهیز از مسئولیت و تلاش و درونی بودن افراطی نیز به لحاظ این که واقعیت را به مبارزه می‌طلبند، نابهنجار است (۱۳).

مطالعات متعددی نشان دادند که بین موفقیت تحصیلی و منبع کنترل درونی رابطه معنی‌دار مثبتی وجود دارد (۱۴-۱۶). از طرف دیگر مطالعات یاسمی‌نژاد و باقرزاده بیانگر عدم رابطه بین منبع کنترل و موفقیت تحصیلی بودند (۱۷، ۱۸). لذا بررسی منبع کنترل در دانشجویان بنا به دلایل مختلف یکی از عرصه‌های مهم تحقیقاتی نظام آموزش عالی است. دلیل اول، منبع کنترل و باورهای انگیزشی می‌توانند کلید مهم درک رفتارهای مختلف دانشجویان، مانند عملکرد تحصیلی، افت تحصیلی و فرسودگی تحصیلی در دوران تحصیل باشد. دلیل دوم، منبع کنترل و باورهای انگیزشی

طریق نرم افزار آماری SPSS.Ver. 19 و تجزیه و تحلیل گردید.

یافته‌ها

میانگین و انحراف معیار سن $21/48 \pm 2/76$ و میانگین معدل دو نیم سال تحصیلی افراد شرکت‌کننده در مطالعه $12/2 \pm 16/61$ بود. از 330 دانشجوی مورد مطالعه 261 نفر (79/1 درصد) مونث و 69 نفر (21/1 درصد) درون‌گویی بودند. نتایج نشان داد که میانگین و انحراف معیار نمره‌ی منبع کنترل بیرونی و 4/3 $\pm 8/94$ بوده، 55 درصد افراد دارای منبع کنترل بیرونی و 45 درصد آنان از منبع کنترل درونی برخوردار بودند. در این مطالعه میانگین معدل دانشجویان با منبع کنترل درونی (16/51) و دانشجویان با منبع کنترل بیرونی (16/67) بود. نتایج آزمون ضریب همبستگی نشان داد که رابطه معنی‌داری بین معدل و نمره منبع کنترل دانشجویان وجود ندارد ($P=0/351$ ، $r=0/611$). نتایج نشان داد که بین میانگین معدل در دو گروه با منبع کنترل بیرونی و درونی اختلاف معنی‌دار آماری بر حسب آزمون t وجود ندارد ($P=0/13$).

باور بیرونی قرار دارد (21). از 23 سؤال، گزینه A (29، 25، 23، 21، 20، 18، 17، 16، 9، 7، 6، 2) و گزینه B (28، 26، 22، 15، 13، 12، 11، 10، 5، 4، 3) که در صورت پاسخ به سؤال نمره تعلق می‌گیرد و بالاترین نمره 23 و کمترین آن صفر در نظر گرفته شد (22). کل نمره هر فرد نشان‌دهنده نوع و درجه منبع کنترل افراد می‌باشد، بنابراین تنها آزمودنی‌هایی که نمره کمتر از 9 بگیرند دارای منبع کنترل درونی خواهند بود (24، 23). ضرایب پایایی مقیاس کنترل درونی - بیرونی راتر در نمونه‌های ایرانی 0/70 محاسبه شده است (شیخی 1372). غسنفری (1374) پایایی مقیاس کنترل درونی - بیرونی (راتر را با روش کودر ریچاردسون 0/69 بدست آورد. صبوری مقدم (به نقل از یاریاری، مرادی و یحیی زاده، 1386) ضریب پایایی مقیاس راتر را با استفاده از روش تصنیف حدود 0/81 به دست آورده است (26، 25). از آزمون‌های Chi Square، ANOVA، Pearson، Tukey و t-test (توزیع نرمالیتی متغیرهای کمی با استفاده از آزمون Kolmogorov - Smirnov Test) و شاخص‌های توصیفی از

جدول 1: مقایسه موفقیت تحصیلی دانشجویان با منبع کنترل درونی و بیرونی بر حسب ویژگی‌های جمعیت شناختی دانشجویان

متغیر	منبع کنترل		موفقیت تحصیلی	
	بیرونی	درونی	سطح معنی‌داری	انحراف معیار
جنسیت	تعداد	درصد	χ^2	سطح معنی‌داری
	149	42/7	2	1/04
تحصیلات مادر	تعداد	درصد	χ^2	سطح معنی‌داری
	37	53/6	0/58	1/61
محل سکونت	تعداد	درصد	χ^2	سطح معنی‌داری
	16	47/1	2	1/41
علاقه به رشته تحصیلی	تعداد	درصد	χ^2	سطح معنی‌داری
	51	45/5	0/929	0/97
رضایتمندی از محیط رشد و تربیت	تعداد	درصد	χ^2	سطح معنی‌داری
	80	44	10/2	1/40
رضایتمندی از محیط رشد و تربیت	تعداد	درصد	χ^2	سطح معنی‌داری
	17	29/8	2	1/28
رضایتمندی از محیط رشد و تربیت	تعداد	درصد	χ^2	سطح معنی‌داری
	65	50/4	0/51	1/21
رضایتمندی از محیط رشد و تربیت	تعداد	درصد	χ^2	سطح معنی‌داری
	66	46/8	2	1/30
رضایتمندی از محیط رشد و تربیت	تعداد	درصد	χ^2	سطح معنی‌داری
	4	17/4	0/04	1/18
رضایتمندی از محیط رشد و تربیت	تعداد	درصد	χ^2	سطح معنی‌داری
	70	41/7	0/04	1/20
رضایتمندی از محیط رشد و تربیت	تعداد	درصد	χ^2	سطح معنی‌داری
	74	53/6	2	1/26
رضایتمندی از محیط رشد و تربیت	تعداد	درصد	χ^2	سطح معنی‌داری
	2	16/7	0/01	1/20
رضایتمندی از محیط رشد و تربیت	تعداد	درصد	χ^2	سطح معنی‌داری
	32	31/7	0/01	1/25
رضایتمندی از محیط رشد و تربیت	تعداد	درصد	χ^2	سطح معنی‌داری
	110	52/4	2	1/27

معدل نیز افزایش می‌یابد. سپس آزمون تعقیبی Tukey test انجام شد تا دقیقاً مشخص شود کدامیک از گروه‌ها با هم اختلاف دارند. آزمون نشان داد که بین دو گروه با رضایتمندی کم با متوسط ($P=0/011$) و بین دو گروه با رضایتمندی کم با زیاد ($P=0/005$) اختلاف معنی داری وجود دارد.

جدول شماره یک نشان می‌دهد که بین میزان تحصیلات مادر با موفقیت تحصیلی دانشجویان اختلاف معنی داری آماری وجود دارد ($P=0/027$). نتایج بیانگر وجود اختلاف معنی داری بین منبع کنترل با علاقه به رشته تحصیلی ($P=0/004$) و رضایت از محیط رشد و تربیت فرد بود ($P=0/001$) (جدول ۱).

آزمون χ^2 نشان داد که بین رشته تحصیلی دانشجویان با موفقیت تحصیلی و منبع کنترل درونی ارتباط معنی دار آماری وجود ندارد و همچنین یافته‌ها نشان داد که دانشجویان رشته رادیولوژی از بالاترین میانگین معدل ($16/9$) برخوردار بودند (جدول ۱). نتایج آزمون t-test نشان داد که بین موفقیت تحصیلی با جنسیت اختلاف معنی دار آماری وجود دارد ($P=0/0001$) و همچنین نتایج حاکی از میانگین معدل بالای دانشجویان مونث ($16/61$) بود (جدول ۱). نتایج آزمون ANOVA نشان داد که بین میزان رضایتمندی از محیط رشد و تربیت و میانگین معدل دانشجویان اختلاف معنی داری وجود دارد ($P=0/002$). بطوری که با افزایش میزان رضایتمندی،

جدول ۲: مقایسه موفقیت تحصیلی دانشجویان با منبع کنترل درونی و بیرونی بر اساس ویژگی‌های جمعیت شناختی دانشجویان

متغیر	منبع کنترل		موفقیت تحصیلی		
	درونی		بیرونی		
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
رشته تحصیلی	ممایی	۳۸	۳۸/۰۸	۶۰	۶۱/۲
	پرستاری	۴۱	۴۷/۷	۴۵	۵۲/۳
	رادیولوژی	۲۰	۴۲/۶	۲۷	۵۷/۴
	علوم آزمایشگاهی	۱۴	۴۱/۲	۲۰	۵۸/۸
	اتاق عمل و هوشبری	۳۵	۵۴/۷	۲۹	۴۵/۳
درآمد	ضعیف	۱۰	۳۴/۵	۱۹	۶۵/۵
	متوسط	۹۹	۴۴/۶	۱۲۳	۵۵/۴
	خوب	۳۶	۴۸/۶	۳۸	۵۱/۴
تحصیلات پدر	زیر دیپلم	۴۳	۴۸/۳	۴۶	۵۱/۷
	دیپلم	۵۶	۳۹/۷	۸۵	۶۰/۳
	تحصیلات دانشگاهی	۴۹	۴۹/۵	۵۰	۵۰/۵
شغل پدر	کارگر	۱۲	۴۸	۱۳	۵۲
	کارمند	۶۳	۴۶/۷	۷۲	۵۳/۳
	آزاد	۶۴	۴۳/۲	۸۴	۵۶/۸
شغل مادر	کشاورز	۹	۴۲/۹	۱۲	۵۷/۱
	خانه دار	۱۲۵	۴۵/۶	۱۴۹	۵۴/۴
	شغل آزاد	۶	۶۰	۴	۴۰
	کارمند	۱۷	۳۷/۸	۲۸	۶۲/۲
محل سکونت	با خانواده	۶۶	۴۶/۸	۷۵	۵۳/۲
	منزل شخصی	۱۷	۲۹/۸	۴۰	۷۰/۲
	خوابگاه	۶۵	۵۰/۴	۶۴	۴۹/۶
	متوسط	۳۲	۳۱/۷	۶۹	۶۸/۳
زیاد	۱۱۰	۵۲/۴	۱۰۰	۴۷/۶	

متغیرهای اجتماعی از مدل رگرسیون لجستیک استفاده شد. در این مدل دانشجویان در دو گروه موفق و ناموفق تحصیلی به عنوان متغیر پاسخ در نظر گرفته شد، از بین متغیرهای وارد شده در مدل به همراه منبع کنترل تنها متغیر جنسیت مهم‌ترین متغیر مرتبط با موفقیت تحصیلی تلقی گردید ($P=0/0001$). به طوری که شانس موفق بودن دختران ۲/۹۶ برابر شانس موفق بودن پسران است (جدول ۳).

در این مطالعه اختلاف معنی‌داری بین موفقیت تحصیلی دانشجویان و سن، وضعیت تاهل، درآمد خانواده، تحصیلات پدر، شغل پدر، شغل مادر، محل اقامت افراد و علاقه به رشته تحصیلی مشاهده نشد (جدول ۱ و ۲). نتایج حاصل از این مطالعه همچنین نشان داد که بین منبع کنترل دانشجویان با سن، جنس، وضعیت تاهل، درآمد خانواده، تحصیلات پدر، شغل پدر، تحصیلات مادر، شغل مادر و محل اقامت افراد اختلاف معنی‌داری وجود ندارد (جدول ۲). جهت بررسی ارتباط بین منبع کنترل با موفقیت تحصیلی در تعدیل اثرات

جدول ۳. بررسی ارتباط متغیرهای جمعیت شناختی با موفقیت تحصیلی و منبع کنترل بر اساس مدل رگرسیون لجستیک

ضریب رگرسیون	خطای استاندارد	p-value	نسبت شانس	فاصله اطمینان ۹۵٪ برای
β	SE		OR	OR
جنس*	۰/۲۹	<0/0001	۲/۹۶	۱/۶۸-۵/۲۱
منبع کنترل**	۰/۲۳	۰/۶۳	۱/۱۲	۰/۷-۱/۷۵

**منبع کنترل بیرونی گروه رفرنس است.

*مرد گروه رفرنس است.

بحث و نتیجه‌گیری

چارچوبی که برای موفقیت تحصیلی ترسیم می‌شود می‌تواند آینده یک کشور یا ملت را تحت تاثیر قرار دهد (۲۷). موفقیت تحصیلی همواره به عنوان امری حیاتی در تعلیم و تربیت، مورد توجه محققان تربیتی بوده است. به طور کلی عوامل موثر بر موفقیت تحصیلی را می‌توان به دو دسته عوامل بیرونی و درونی تقسیم کرد. توانایی بالقوه افراد برای یادگیری متفاوت است و افراد در شرایط یکسان، متفاوت یاد می‌گیرند که از مهم‌ترین دلایل آن می‌توان به راهبردهای یادگیری و منبع کنترل اشاره کرد (۱۶).

نتایج مطالعه حاضر نشان داد، افرادی که از منبع کنترل بیرونی برخوردار بودند میانگین معدل بالاتری داشتند اما این تفاوت معنی‌دار نبود. این یافته با پاره‌ای از تحقیقات انجام شده در این زمینه از جمله مطالعه باقرزاده، حیدری سازگار است (۱۸،۲۸). ولی تعداد دیگری از پژوهش‌ها از جمله مطالعات میرزایی و محمدی نشان داد که بین میانگین معدل و نوع منبع کنترل افراد اختلاف آماری معنی‌داری وجود دارد و افراد با منبع کنترل درونی میانگین معدل بالاتری داشته که با یافته پژوهش حاضر مغایرت دارد (۱۵،۱۶). می‌توان چنین

استدلال کرد آن‌چه که در موفقیت تحصیلی نقش عمده‌ای ایفاء می‌کند در وهله نخست اهداف مورد انتظار فرد است. شاید افرادی که در این پژوهش در گروه کنترل درونی قرار داشتند، این تمرکز و انتظار را در هدف‌های دیگری قرار داده باشند، این موضوع را کراندال در سال ۱۹۶۷ مطرح کرده است که ارزشی که فرد به پیشرفت و موفقیت تحصیلی می‌دهد می‌تواند رفتارهای مرتبط با پیشرفت و کسب نمرات را تحت تاثیر قرار دهد (۲۹). همچنین در توصیف افراد با منبع کنترل درونی بیان می‌شود که آنان در انجام تکالیف خود عملکرد بهتری دارند، کمتر تحت تاثیر نفوذ دیگران قرار می‌گیرند (۲۸). تجربیات پژوهشگران مطالعه حاضر نیز از جامعه موید این قضیه است که بسیاری از افرادی که در زمینه تحصیلی ناموفق بوده و یا رشد چندانی نداشته‌اند، در سایر اعمال خود از جمله در شغل خود موفق بودند و در مشاغل فنی و خدماتی موفقیت‌های چشم‌گیری را کسب کرده‌اند. کسب نتایج متفاوت در بکارگیری این ابزار بیانگر تاثیر هم‌زمان عوامل دیگری در موفقیت تحصیلی می‌باشد.

نتایج مطالعه حاضر نشان داد که بین تحصیلات مادر و میانگین معدل دانشجویان ارتباط تقریباً معنی‌داری وجود دارد. نتایج مطالعات کریمی، عبدالهی، Schelee نشان داد که

معدل بالاتر در افراد با منبع کنترل بیرونی نشان می‌دهد این افراد علی‌رغم توقعات زیادتری که از خود و اطرافیان‌شان دارند، برای رسیدن به هدف‌شان عزم و اراده بیشتری از خود نشان دادند و از طرفی وجود رابطه مثبت و بالا بین موفقیت تحصیلی واحدهای مورد پژوهش با رضایت دانشجویان از محیط رشد و تربیت خانوادگی، آنان می‌تواند راهنمایی برای اساتید مشاور دانشجویان باشد. که براساس آخرین ویرایش آئین نامه استاد مشاور دومین هدف (در واقع شرح وظایف استاد مشاور) از ماده ۲ بیان شده است "شناسایی زمینه‌های آسیب‌پذیری و عوامل غیرآموزشی موثر بر وضعیت آموزشی دانشجویان و تلاش در جهت رفع آن‌ها می‌باشد" (۳۶). لذا پیشنهاد می‌شود تا در مواقع بروز مشکلات از جمله افت تحصیلی از طرف استاد مشاور دانشجو عوامل خانوادگی فرد مورد توجه قرار گرفته و در صورت نیاز دانشجو به واحد مشاوره دانشجویی ارجاع گردد.

از محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به عدم همکاری در تکمیل پرسشنامه بخصوص دانشجویان دارای عدم موفقیت تحصیلی و به مشکلات و وضعیت روحی آنان اشاره نمود. همچنین متغیر چند بعدی مانند موفقیت تحصیلی متأثر از عوامل متعدد و بی‌شماری بوده و نیاز به بررسی‌های وسیع‌تر می‌باشد. لذا توصیه می‌شود موفقیت تحصیلی در کشور و متناسب با چالش‌ها و مسائل آموزشی اجتماعی و اقتصادی آن در سطح وسیع‌تری مورد بررسی قرار گرفته و از هر گونه تفکر مبتنی بر ساده‌انگاری برای موفقیت تحصیلی در سطوح مختلف آموزشی اجتناب گردد.

قدردانی

نویسندگان بر خود لازم می‌دانند تا از تمامی زحمات مسئولین محترم دانشکده پرستاری و مامایی - پیراپزشکی لنگرود، معاونت محترم تحقیقات و فناوری و کلیه دانشجویان شرکت‌کننده در این مطالعه کمال تشکر و قدردانی را داشته باشند. همچنین از بذل مساعدت آقای دکتر عیوضی (متخصص اعصاب و روان) صمیمانه تشکر می‌نماییم.

پدران تحصیل کرده استانداردهای بالاتری را برای فرزندان خود در نظر گرفته‌اند و به‌طور قابل توجهی کیفیت عملکرد تحصیلی فرزندان خود را مورد پیگیری قرار می‌دهند که با نتایج مطالعه حاضر مغایرت دارد (۱۲،۳۰،۳۱). تبیین نتیجه متناقض می‌تواند ناشی از افزایش میزان مادران تحصیل کرده و افزایش قدرت مادران در اداره امور خانواده‌ها و از جمله وضعیت تحصیلی فرزندان باشد.

نتایج مطالعه حاضر حاکی از آن بود که بین میانگین معدل دانشجویان مونث و مذکر اختلاف معنی‌دار آماری وجود دارد که با مطالعات محمدی و حسینی نسب همخوانی دارد (۱۶،۳۲) و در تعدادی از مطالعات از جمله مطالعه پروریان نیز علی‌رغم بالاتر بودن معدل دانشجویان مونث این اختلاف معنی‌دار نبود (۳۳). بالاتر بودن میانگین معدل دانشجویان دختر شاید به این دلیل باشد که دختران در انجام تکالیف درسی پشتکار بیشتری داشته و نسبت به معدل خود حساس‌ترند.

نتایج مطالعه سلمیان نشان داد که رضایت واحدهای مورد پژوهش از محیط رشد و تربیت توسط خانواده با موفقیت تحصیلی دارای رابطه معنی‌دار است که با مطالعه حاضر همخوانی دارد (۳۴). تاثیر محیط خانواده بر موفقیت تحصیلی در مطالعه دیگری نیز مورد بررسی قرار گرفته و در آن بیان شده که پایین بودن کنترل والدین و ارائه پاداش‌های بیرونی با کاهش انگیزش پیشرفت همراه است. اما تشویق والدین برای گرفتن نمره‌های خوب درسی، حمایت از فرزندان و پرورش احساس استقلال، با انگیزه پیشرفت و موفقیت درسی رابطه معنی‌دار و مثبتی داشته است (۳۵).

به‌طور کلی می‌توان نتیجه‌گیری کرد که این مطالعه با توجه به اهمیت پدیده موفقیت تحصیلی و حساسیت شغلی بسیار بالای گروه‌های علوم پزشکی و پیراپزشکی، به دلیل ارتباط مستقیم با جان انسان‌ها و سلامتی جامعه از اهمیت خاصی برخوردار است، و هر عاملی که بتواند توانمندسازی این افراد را افزایش دهد نیز مهم تلقی می‌گردد. گرچه بین منبع کنترل و میانگین معدل افراد مورد پژوهش رابطه معنی‌دار آماری دیده نشد، اما این افراد از میانگین معدل بالاتری برخوردار بودند. وجود

References

1. Behnam pour N, Heshmati H, Rahimi S. [Satisfaction College of Health and Allied Medical Sciences of self-discipline]. Iranian Journal of Medical Education 2012; 12 (8): 616– 618. [Persian]
2. Benjamin Bloom. [human characteristics of school learning]. Translated by Saif AA . 2nded. Tehran:Tehran University; 1995.
3. Raeisoon MR, Mohammadi Y, Abdorazaghnejad M, Sharifzadeh Gh. [An investigation of the relationship between self-concept, self-esteem, and academic achievement of students in the nursing-midwifery faculty in Qaen during 2012-13 academic year]. Mod Care J 2014; 11(3): 236-42. [Persian]
4. Mohammadi Y, Kazemi S, Hajabadi M, Raisoon MR.[The relationship between physiological learning styles, creativity, and academic achievement among students at Birjand University of Medical Sciences during the academic year 2013- 2014]. Mod Care J 2014; 11(4): 275-82. [Persian]
5. Khoynejhad Gh, Rajaei A, Shakib A. [Comparison of stress in school managers with internal and external locus of control]. Journal of Psychology, Islamic Azad University Bojnourd fall 1998; 4(16): 1-17. [Persian]
6. Kooranian F, Khosravi AR, Esmaeeli H. [The relationship between hardiness/ locus of control and burnout in nurses]. Horizon Med Sci 2008, 14(1): 58-66. [Persian]
7. Rasouli Z, Farahbakhsh K. [The relationship between attachment styles and locus of control and maritaladjustment]. Andisheh va Raftar 2009; 13(14): 17-24. [Persian]
8. Sheibani O, AkhavanTafti M. [The cognitive approach on self-confidence of the girl students with academic failure]. ZJRMS 2011, 12(5): 84-88. [Persian]
9. Rio, JM, motivation and emotion. Translated by Syed Mohammady Y . Educational research .24th ed tehran: shahin; 2015. [Persian]
10. Borich,G.D,and Tombaric, M.L. Educational Psychology. Harper Collins Callage Publisher. NewYork: 1995.
11. Licht BG. Cognitive-motivational factors that contribute to the achievement of learning-disabled children. JLearnDisabil 1983; 16 (8): 483-90.
12. Karimi A. Social psychology theory, concepts and application. 3rd ed. Thran: Arasbaran; 2005. [Persian]
13. Klein J.D, and Keller JM. Influence of student ability, locus of control and type of instructional control on performance and confidence. Journal of educational research1990.83 (3): 140-146.
14. Kalantarkousheh S.M, Mohagheghi H, Hosseini S.M. [Surveying the Relationship between Locus of Control and Academic Achievement among Students at Allameh Tabataba'i University]. International Journal of Physical and Social Sciences.2013.3(12) :378-389.
15. MirzaeiAlavijeh M, Rajaei N ,Rezaei F. [Comparison of self-esteem, locus of control and their relationship with univercity students' educational status] - Journal of Training and Development Center for Medical Sciences of Yazd 2012. 7 (1): 71- 58. [Persian]
16. Mohammadi Y, Kaykha A, Sadeghi A. [Relationship of Metacognition Learning Strategy and Locus of Control with Academic Achievement of Students]. Bimonthly of Education Strategies in Medical Sciences 2015; 8 (5): 323-328. [Persian]

17. Yasaminejad P, Dabir M, Gol-Mohammadian M. [relationship between extraversion - introversion source control and academic achievement in girls]. *Journal of Educational Psychology* 2010;7 (12): 113 – 130. [Persian]
18. Bagherzade Ledary R, Sadqy MR, Haghshenas MR. [relationship between locus of control and academic achievement of students] . *Journal of Mazandaran University of Medical Sciences* 2010; 20 (77): 35-30. [Persian]
19. Fayaz I, Kazemi S, Raeisoon MR. [The Relationship Between Learning Motivational Beliefs and Control Source Dimensions with Academic Achievement of Students in Birjand University of Medical Sciences]. *Research in Medical Education* 2016;8 (2): 71-76. [Persian]
20. Hosseini M, Dejkam M, Mirlashari J. [Correlation between Academic Achievement and Self-esteem in Rehabilitation Students in Tehran University of Social Welfare & Rehabilitation]. *Iranian Journal of Medical Education* 2007; 7(1): 137-141. [Persian]
21. Khadivi A, VakilyMafakhery A. [Relationship between achievement motivation, locus of control,self-concept and academic achievement].*Journal of Education Sciences* 2011 ;4(13): 45- 66. [Persian]
22. Koushki Sh, Khalilifar M. [Religious attitudes and locus of control]. *Andisheh and Raftar* 2010: 15(4): 33-40. [Persian]
23. Rasouli Z, Farahbakhsh K. [The relationship between attachment styles and locus of control and marital adjustment]. *Andisheh and Raftar* 2009; 13(14): 17-24. [Persian]
24. Rashidei E, ShahrAray M. [Survey relationship between creativity and locus of control]. *Journal of fresh ideas In Educational Sciences* 2008; 3(3): 83 -99. [Persian]
25. Yoselyani Gh M. Habibi M, [Soleymani S [The relationship between discipline desired behavior and family functioning, locus of control and self-esteem of students]. *Journal of school psychology* 2012; 1 (2): 114-134. [Persian]
26. Barzegar F, Salehpoor M, Emam Jomeh MR. [The relationship between locus of control and Self-Esteem with creativity in Ardekan city high schools studenst]. *Journal of school psychology* 2014. 3(4): 157-165. [Persian]
27. Biyabangard E.[The relationship between self-esteem,achievement motivation, and academic achievement among high school students in Tehran]. *Q J Psychol Stud* 2006; 1(4): 5-21. [Persian]
28. Heydari A, Koshan M. [Study of the locus of control and its relationship with the education progress of students of nursing]. *Journal of Sabzevar School of Medical Sciences* 2002; 9(25): 4-11. [Persian]
29. Shaffer DR.[Social and personality development].6th ed. USA: Wadsworth Thomson Learning; 2000.
30. Abdollahi AA, Fathi A. [Investigate the relationship between self-efficacy beliefs and locus of control academic achievement]. *Journal of Educational Studies and Psychology* 2005; 6(1): 137-150. [Persian]
31. Schelee BM, Mullis AK,Z, Shiner M. [Parents social and resource capital: predictors of academic achievement during early childhood]. *Child Youth ServRew* 2009;3(2): 227- 234
32. Hosseini-Nasab Seyed D. Vojdanparast H. [The relationship between self-esteem and academic achievement of students in basic sciences, human sciences, teacher education

- institutions - University College of Human Sciences Literature Tabriz 2003; 45 (183-184): 101-125. [Persian]
33. Prvryan H. [The relationship between extraversion -introversion source control and academic achievement of students in Engineering and humanities]. [dissertation]. University of Science and Research Branch. 2003. [Persian]
34. Salmalian Z, Kazemnezhad Leili. [E-Correlation between self-concept and academic achievement of students]. Journal of Holistic Nursing Comprehensive Gynecology; 24 (71): 40-47. [Persian]
35. Darayi J. [Correlation burley family, social base and place control with achievement motive at student year 3 medium at year academic 1998-1999]. Q Educ 2006; 3 (17) :44-9. [Persian]
36. Grant Results. Time pressures leave doctors dissatisfied. [Cited 2006 Sept20] Available from: <http://education.sums.ac.ir/rules/rahnama.html>.

Archive of SID

A study of the Relationship between Academic Achievement and Students' Locus of Control

Salmalian Z^{1*}, Kazemnezhad-Leili E², Gholami Chabol B³

Received: 2016/04/17

Accepted: 2016/02/27

Abstract

Introduction: Different factors influence Academic achievement but one of the most effective factors in this regards is personality features. This study aimed to determine the relationship between academic achievement and locus of control (internal-external) in university students.

Methods: This cross-sectional descriptive study has been done on 330 students of nursing and midwifery and paramedical students that were selected through non –probability sampling at 2 faculties of Shahid beheshti nursing and midwifery and Langroud paramedical school respectively in Guilan university of medical sciences in 2014. Data were collected by Julian Rotter Locus of Control Scale questionnaire also considering academic achievement by focusing on mean scores during two terms ago and history of conditional term .Data were analyzed by using descriptive and inferential statistical procedures, chi-square, ANOVA, Pearson, totaled Tukey and T- test through SPSS.

Results: Findings show that (20.9%) of students were male with Mean score of 15.87 ± 1.69 and (71.9%) were female with Mean score of 16.8 ± 0.97 also among them (%55) of students with external locus of control and (%45) with internal control participated .There was no significant relationship between Mean score and locus of control ($R=0.351$) , ($P>0.05$) but students with external locus of control had Mean score higher than others. There was a significant relationship between gender, mothers' education and satisfaction of family breeding environment with Mean score ($P=0.0001$), ($P=0.027$), ($P=0.002$).

Conclusion: Most students had academic achievement but female students with external locus of control, educated mothers and satisfaction with family breeding had more academic achievement than others.

Keywords: Academic Achievement, Internal-External Control, Students

Corresponding Author: Salmalian Z, Nursing dept (Health education),langroud nursing – midwifery and paramedicine school ,Guilan university of medical sciences, Langroud,Iran salmalian2009@gmail.com
Kazem- nezhad leilie, Social Determinants of Health Research Center, Guilan University of Medical Sciences, Rasht, Iran
Gholami chaboki B,Phd Student of biostatistics,shahid beheshti university of medical sciences, Tehran, Iran